ביבליוגרפית ספרי רבי נחמן

ספרי אדמו״ר הננמ״ח זיע״א

ספר ״ליקוטי מוהר״ן ב׳ חלקים
ספר ״סיפורי מעשיות״
ספר המדות
ספר ״תיקון הכללי״
ספר ״שבחי הר״ן - ״מסעות הים״
ספר ״שיחות הר״ן״, ״מגיד שיחות״, ״מעגלי צדק״
ספר ״חיי מוהר״ן״ ״שבחי מוהר״ן״
״תורות מכת״י רבינו״
ספר ״מגילת סתרים״
ספר ״הנשרף״
ספר ״הגנוז״
״מעשה מבטחון״
סיום

ספרי אדמו״ר הננמ״ח זיע״א

ספר ״ליקוטי מוהר״ן ב׳ חלקים

הוא הספר הנכבד והנורא מי כמוהו מורה, היוצא בקדושה ובטהרה מפי קודש הקדשים, נבון לחש וחכם חרשים, ה״ה כבוד אדונינו מורינו ורבינו הרב האמת הגאון הקדוש האמיתי נחל נובע מקור חכמה, אור ישראל וקדושו המפורסם בכל קצווי ארץ וים רחוקים, שמו קודש, מורינו ורבינו הרב רבי נחמן זצוק״ל מק׳ ברסלב בהרב הוותיק וחסיד מו״ה שמחה זצ״ל בן לאותו צדיק הרב הקדוש המפורסם מו״ה נחמן האריזענקער זצוק״ל. ומצד אמו הצדקנית המפורסמת בשם טוב מרת פיגא! זצ״ל,

הוא נין ונכד להרב הקדוש רבן של כל ישראל קדושת שמו מו״ה ישראל בעש״ט זצוק״ל. ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך, עטרת זקנים בני בנים וכוי-

הספר מכיל רפ״ו מאמרים בחלק ראשון וקכ״ה מאמרים בחלק שני. חלק מהספר כתב אדמו״ר הנמ״ח בעצמו, אך רובו נכתב על ידי המובהק שבתלמידיו מוהרנ״ת זצ״ל.

המאמרים ברובם הם משנת תקס״ב עד שנת תקע״א, אך כמה מאמרים הם משנת תק״ן והלאה.

א. הספר נדפס לראשונה בשנת תקס״ח באוסטראה. נדפס אז רק חלק ראשון.

נוסח השער בהדפסה ראשונה:

ספר ליקוטי מוהר״ן ממאמרות טהורות של הרב החסיד המפורסם בוצינא קדישא מו״ה נחמן נ״י, כאור הבהיר נכדו של הרב הקדוש הבעש״ט זצוק״ל. לקטנו מאמר אחר מאמר אמרות ה׳ טהורות, צפנת פענח מגלה נסתרות, לעורר ישנים ולהוציא אסורים בכושרית, בתוכחת מגולה ואהבה מוסתרת לסקל הדרכים ולפקוח עינים עורות, חצובים מאבני מחצב אבנים יקרות. כל הרוצה לסמוך עליהם בנינים גדולים ע״פ הקדמות ישרות דברי חכמים, נטועים כמסמרות, בהם ימצא מרגוע לנפשו ועצות ישרות ויזכו לראות בביאת מורה צדק לקבץ מפוזרות ויכונן על משפטם ק״ק והיכל ואולם ועזרות. בדפוס מוהר״ר שמואל במוהר״ר ישכר בער סגל לסדר ולפרט ה׳נ׳נ׳י נ׳ו׳תן ל׳ו את ב׳ריתי ש׳ל׳ו׳ם׳ לפ״ק (תקס״ח)

מהפרט של הפסוק יוצא שנת תקס״ט, אך נראה שאת השער הדפיסו אחר גמר הספר, שהי׳ סמוך לר״ה תקס״ט.

הספר מכיל הקדמה קצרה. עיין במכתב אדמו״ר בתחילת ספר ״עלים לתרופה״, עי״ש.

בשנת תקע״א הדפים מוהרנ״ת את החלק השני במאהלוב.

ב. בשנת תקפ״א סידר מוהרנ״ת זצ״ל את הספר בתוספת מראה מקומות. הספר נדפס בבית מוהרנ״ת זצ״ל בלי רשיון הצאנזאר. בשער הספר כתוב דפוס מאהלוב, אך הדבר נעשה במכוון כדי שלא יתוודע מדפוסו (עיין לקמן במערכת ״ליקוטי תפלות״) . הספר מכיל הקדמה גדולה כאשר נדפס כעת בצירוף הסכמות מהגה״ק ר׳ אברהם חיים, אבד״ק חלאטשוב זצ״ל, מהגה״ק ר׳ מאיר אבד״ק דבראד זצ״ל ומהגה״ק ר׳ אפרים זלמן מרגלית זצ״ל.

ג. בשנת תק״צ בערך נדפס הספד בלעמבערג, כנז׳ במכתב רצ״ג המדבר מנסיעת מוהרנ״ת ללעמבערג, וז״ל: וגם הספר ״ליקוטי מוהר״ן״ שנדפס שם זה כמה שנים היה מונח בקרן זויות, ועכשיו התחילו להוציא אותו ושאלו אותי כמה דברים ופרשתי להם יפה בעז״ה וכוי, ע״כ. בהוצאה זו כתבו המדפיסים שנת תקס״ט והוא טעות, כי בשער כתוב על אדמו״ר זצוק״ל, ואדמז״ד עוד חי עד שנת תקע״א. עוד כי הספר מכיל את ב׳ החלקים וקרוב לשנת תקס״ט התחיל אדמו״ר לחבר את החלק השני,

ולא נגמר עד שנת תקע״א.
ד. בשנת תרל״ד נדפס בירושלים בפעם הרביעית ע״י הרה״ח ר׳ פסח זסלבסקי ז״ל, תלמיד מוהרנ״ת זצ״ל.
ה. בשנת תרל״ו נדפס בפעם החמישית בלעמבערג ע״י הגה״ק הרב מטשעהרין זצ״ל, בתוספת המראה מקומות שבשולי הגליון. אז הדפיסו את ההסכמות מהגה״ק החוזה מלובלין זצ״ל ומהגה״ק המגיד מקאזניץ זצ״ל.
ו. בשנת תר״ע נדפס פעם שישית בירושלים, ע״י הרה״ח ר׳ דוד צבי ב״ר יונה דאשווסקע, נכד הר״ר יודיל זצ״ל.
ז. בשנת תרפ״ד נדפס פעם שביעית בווארשא. התחיל בהדפסה הר״ר יהודא לייב רוזנפלד ז״ל, שהדפיס חמש בויגין והוא מסרם להר״ר אהרן לייב ציגלמאן ז״ל, אשר גמר ההדפסה.
ח. בשנת תרצ״ו נדפס פעם שמינית ע״י הר״ר אהרן לייב ציגלמאן ז״ל. הדפיסו אז אלפיים ספרים. אלף ספרים קנה הר״ר יהודא ליים רוזנפלד, ע״כ הדפיסו בשער של אלף ספרים אלו ״ירושלים״, והם נשלחו להר״ר יהודא לייב לירושלים.
ט. בשנת תרצ״ח נדפס פעם תשיעית בירושלים ע״י הר״ר שמואל הורוויץ נ״י.
י. בשנת תרצ״ח נדפס בפעם העשירית בווארשא ע״י הר״ר ישראל פריד ז״ל. בשער כתוב ״אפטא״. הספר נדפס באותיות מרובעות.
יא. בשנת תש״ז נדפס בפעם האחד־עשר ברגנסבורג ע״י הר״ר צבי רייכמאן ז״ל באותיות מרובעות.
יב. בשנת תשי״ח נדפס בפעם השנים־עשר בניו־יורק ע״י הר״ר בירך רובינזהן נ״י והר״ר יצחק מנחם רוטנברג נ״י והר״ר צבי וואסילסקי נ״י.
יג. בשנת תשכ״ו נדפס בפעם השלוש־עשר ע״י ישיבת ברסלב בני־ברק.
יד. בשנת תשכ״ו נדפס בפעם הארבע־עשר ע״י ר׳ אליעזר שלמה שיק נ״י, בהוצאות הרב צבי אריה רוזנפלד ותלמידיו נ״י. במערכה זו לא הרחבתי הדברים, מכיון שהענינים באו בהרחבה בספר ״שיחות״ ו״חיי מוהר״ן״ ו״ימי מוהרנ״ת״.
הנני לציין בזה גם את המהדורות של כמה תורות אשר נדפסו בווארשא עם פירוש ״פרפראות לחכמה״ על הדף, ובצירוף התפילה על כל מאמר מספר ״ליקוטי תפלות״ ומאמרים מ״ליקוטי הלכות״ השייכים לכל מאמר. סודר ויצא לאור ע״י הרה״ח ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל. הסימנים אי, בי, גי נדפסו בווארשא שנת תרע״ח. סימן וי נדפס בווארשא בכרך מיוחד בשנת תרע״ח. הסימנים די והי נדפסו בווארשא בשנת תרפ״ד. הסימנים זי וחי נדפסו בווארשא בשנת תרפ״ד.

ספר ״סיפורי מעשיות״

תוכן הספר: סודות התורה גנזיא דמלכא. ידבר מעולמות עליונים, מעולם המלבוש, השבירה מהיכלי התמורה ומעולם התיקון. מאבי"ע מי' ספירות, מעליית רפ"ח ניצוצין, מיחודין עלאין קדישין, משמות דקדושה, שם מ"ב, שם ע"ב וכוי, ומכל קומות העולמות, תיקונם ועלייתם, מהחזרת המלכות לשרשה, ומהמשכת נשמת משיח וכוי, כל הנ"ל ויתר מזה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב ומכ"ש להעלות הדברים בכתב מלובשים ומוסתרים ב"סיפורי מעשיות" נפלאים ונוראים, מעשיות אשר איזן וחקר ותיקן משלים הרבה והלביש והסתיר השגות גבוהות ועצומות ב"סיפורי מעשיות" בדרכים נפלאים ונוראים מאד, כי זאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה, כשהיו רוצים לדבר בנסתרות ה', היו מדברים בדרך חידה ומשל, והלבישו סתרי תורה גנזיא דמלכא בכמה וכמה לבושים מלבושים שונים.
הספר מכיל י"ג מעשיות, אשר סיפר אדמו"ר הננמ"ח זיע"א. אדמו"ר התחיל לספר מעשיותיו בשנת תקס"ו, ונמשך הדבר עד אמצע שנת תק"ע.
בעת שהתחיל אדמו"ר לעסוק בסיפור "המעשיות", אמר: "אתחיל לספר מעשיות" וכוונת דבריו היה כמו שאומר: מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל הש"י ע"י התורות והשיחות הקדושות, מיה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבנו אל הש"י באמת לאמתו. ומאחר שאינו מועיל כל זה, ע"כ הוא מתחיל לעסוק בסיפורי מעשיותיו. ובאותו הזמן אמר המאמר הנדפס ב"ליקוטי מוהר"ן" ח"א סי' ס' והוא: פתח ר' שמעון ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך וכר, דא אורייתא דעתיקא וכו' עי"ש, שמבאר כי ע"י סיפורי מעשיות של הצדיק האמת מעוררין מהשינה בני אדם שנפלו בשינה ונפלו מכל הע' פנים של תורה, וע"כ מוכרחין להלביש להם סתרי תורה בדרך חידה ומשל לעורר נשמתם, עי"ש.
ב"ספר המעשיות" מרבה מאוד לספר ולהלביש ענין הוצאות מלכות דקדושה מבין הקליפות, והוא ע"י התגלות מלך המשיח. מלכות דקדושה מכונה בספרי הזוה"ק והאדיז"ל בשם "בת מלך" כמבואר כל זה בהקדמת הספר, עי"ש.
ואעתיק דברי הגר"א בר"ג בספרו "ביאור הליקוטים" סי' ס' [המכונה בשם "תפארת הליקוטים"]. עי"ש במהדורא בתרא סי' ו' וז"ל המעשה הזה (מעשה א') : היא כמו הקדמה לשאר המעשיות, כמובן מצירוף דברי מוהרנ"ת זצ"ל שבהקדמה עם מה שמובא בחיי"מ בסיפור נסיעתו לנאוריטש שבזה הקיץ של שנת תקס"ו, שהי' אז קרוב לגמר הוצאת הבת מלך שמרמז על נפש משיח. והבע"ד וחיילותיו התגברו לבטל ולסתור מחשבותיו ותחבולותיו הק', אשר השתדל בענין זה עד שנפל מחדש השני למלך שהוא כלל נשמות ישראל לשינה עצומה ונשגבה ביותר ויותר, עד שהוכרח אדמו"ר זצ"ל להמשיך לזה סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות. ועיין עוד שם בדף פ"ב ע"ב בהג"ה וז"ל: ...וכל הקילקול והסתירה היתד. ע"י התגברות החרופים "מהידוע" אשר באותו העת התגבר בזה ביותר ויותר, עד שנתפתו עי"ז רובם ככולם של אחב"י והתרחקו מעוצם קדושתם עד היום הזה וכוי, עי"ש.

בדברים אלו קשה מאד להרחיב ולהסביר אשר ע״כ נקטתי רק ברמזי דברים ובקוצר אמרים, אך בכלליות כמעט רוב רובו של הספר הקדוש מדבר מעוצם יגיעת אדמו״ר הננמ״ח זיע״א אשר פעל לתקן נפשות ישראל. ולעומת זה ירמז מעוצם ההתגברות שהקים הבע״ד עליו. אציין רק פרט אחד אשר הגה״ק החסיד הרב מטשעהרין זצ״ל רמז בספרו ״רמזי המעשיות״ במעשה ה׳ וז״ל בסופו: ״סיפור זה נוגע למה שהידוע נפל לפעמים למים וכמעט שנטבע״, וכוי.
והנה במקום שהרב מטשעהרין זצ״ל הסתיר דבריו ולא רצה לספר מה קרה אז, גילה הדבר בספר ״אבן שתיה״ מערכת הרה״ק ר׳ חיים מקאסוב זצ״ל, אשר ע״כ אעתיק דבריו בפרק שני סי׳ ה׳ וז״ל: ״פעם אחת בא [הדד,״ק ר׳ חיים מקאסוב] לבקר את חותנו [הגה״ק ר׳ מאיר שפירא אבד״ק שפטיבקא בן הרה״ק ר״פ מקאריץ זצ״ל] וסיפר מעשה רב שראה בעיניו. כשהיו מסובים בסעודת הערב דיבר השפאלער זיידע קשות על בעל ״ליקוטי מוהר״ן״, ויהי בבוקר, כאשר נסע לדרכו, נסעו כולם לכבודו, ללוותו הרחק מהעיר עדי הגיעם למקום פלגי מים, ומשם נפרדו. והשפאלער זיידע הסיב פניו מול העם ואמר רבותי! הנני נוסע כעת דרך מעברות המים שהיא דרך מסוכנת, ומי יודע מה יעלה שלא תתרחש לגו איזה סיבה. בל תחשבו שזה בא מחמת שדיברנו מרורות על ה״ליקוטי מוהר״ד׳ לא ולא. ובכלותו לדבר והבע״ג עם העגלה ירדו במצולות ובתוכה הזיידע עם המשמשים וכוי ומשמש אחד נאבד מהם שבילו במים רבים ועקבותיו לא נודעו. ומאז והלאה הספר ״ליקוטי מוהר״ד׳ היה חשוב בעיניו. את זה שמעתי מפי מרן ״אור החיים״ מאטינע שליט״א, ששמע מפי זקנו ציס״ע מוויזניצע זצ״ל, עכ״ל.
הספר נכתב ע״י מוהרנ״ת זצ״ל באידיש בדיוק הלשון שסיפר אדמו״ר הננמ״ח נ״ע, אך מכיון שנשמע מפ״ק אדמו״ר הנגמ״ח שאמר ״בדעתי להדפיס ספר ,מעשיות׳ ויהיה למעלה כתוב בלה״ק ולמטה בלשון לע״ז״, תירגם׳ מוהרנ״ת זצ״ל מעשיותיו ללה״ק.
א. הספר נדפס לראשונה בשנת תקע״ו באוסטרהא עם הקדמה אחת. בסוף הספר צורף ספר ״השיחות״ (עיין לקמן) . גם צירף מוהרנ״ת בסוף הספר תיקונים והשמטות על ספר הקדוש ״ליקוטי מוהר״ן״ חלק א׳ שנדפס בשנת תקס״ח.
לפי מה שנראה מהקדמה השניה של ״ספר המעשיות״ הדפיס מוהרנ״ת שנית את ״ספר המעשיות״, ע״י״ש, אך לא מצאתי מהדורא זו ואפשר שרק כתב הקדמה שניה על הספר, אך לא הספיק להדפיסו שנית.
ב. מהדורא אחת של הספר נדפסה רק באידיש. חסר בו מקום ושנת ההדפסה, וכנראה שהיה בערך בסביבות שנת תק״פ [בבית עקד ספרים מציין שהוא דפוס לעמבערג].
ג. בשנת תר״י בערך נדפס פעם שלישית בלי מקום וזמן ההדפסה. הספר מכיל ב׳ הקדמות. בסופו ספר ״השיחות״.
ד. בשנת תרל״ז נדפס פעם רביעית בלעמבערג ע״י הגה״ק החסיד הרב מטשעהרין זצ״ל, בפורמאט קטן.
ה. בשנת תרמ״א נדפס פעם חמישית בוואַרשא.

ו. בשנת תרס״ב נדפס פעם שישית בלעמבערג ע״י הר״ר צבי ווייסלאב ז״ל והר״ר ישראל היילפערין ז״ל. אז ליקטו והוסיפו את ה״ליקוטי הלכות״ השייכים להמעשיות וספר ״רמזי המעשיות״ להגה״ק החסיד הרב מטשעהרין זצ״ל ו״רמזי המעשיות״ מהגה״ח ר׳ אברהם ב״ר נחמן מטולטשין זצ״ל.
ז. בשנת תרס״ב נדפס פעם שביעית בווארשא.
ח. בשנת תרס״ט נדפס פעם שמינית בווארשא.
ט. בשנת תרפ״ט נדפס פעם תשיעית בלובלין, דוגמת הנדפס בלעמבערג בשנת תרס״ב.
י. בשנת תש״ט נדפס פעם עשירית בניו־יורק ע״י הר״ר בירך רובינזהן נ״י.
יא. בשנת תשכ״ה נדפס בפעם האחד־עשר בניו־יורק ע״י י׳ אליעזר שלמה שיק נ״י.
יב. בשנת תשכ״ט נדפס בפעם השנים־עשר בירושלים ע״י ר׳ אריה וינשטאק נ״י, בתוספת ספר ״שיחות ורמזים״.
הנני לציין כי נדפסו עוד כמה פעמים חלק מהמעשיות האלו בירוש״ת. וכאן מקום אתי להעיר כי המחקרים החכמים בעיניהם, הדפיסו כמה פעמים את ״ספר המעשיות״ בשינוי לשון עם הקדמות משלהם. גם בתירגום ללע״ז וקילקלו המכוון, כי עשו ב״ספר המעשיות״ כבתוך שלהם, אשר ע״כ מנעתי מלציינם.

ספר המדות

תוכן הספר: בו מבוארים כל עניני מעלת קדושת מדות הטובות, יקר תפארת גדולתם. ולעומת זה פגם הגדול והנורא של כל מדה רעה, עוצם גנות חרפתם.
הספר מסודר ע״פ אותיות א״ב, והוא מחולק לב׳ חלקים: חלק א׳, חיבר אדמו״ר בימי ילדותו, אשר אז מתחיל להיכנס לחדרי תורה. הוא גומא דפים על דפים בלימוד הנגלה בתנ״ך וש״ס, אך הדברים אינם מאירים אצלו. הוא פורץ בבכי תחנונים, ומבקש לראות את מה שהסתירו חז״ל במתק לשונם, משל הוא שמסתירים ממנו את האוצר. הילד שעשועים והיפה עינים אינו מרפה תפילותיו הזכות, הפולחות שערי שמים. ואז מתחילין אותיות התורה להאיר פנים. הם מגלים לו את הצפון בהם. ממשיך הוא בלימודו, אך טוהר נפשו רוצה לזכך גם את הגוף החומרי, שלא ישאר בו שום רושם של מדה רעה.. הגוף נכנע, אינו מתנגד להלכי הרוח אשר מפיחים בנער, בן הארבע. גרונו מתחיל להתנפח, כי אינו לועס את האוכל אשר מכניס לפיו, אלא בולע אותם בצורתם הטבעית, בכדי שהחיך לא ירגיש טעם עוה״ז. מרבה הוא בטבילות במקוה הקרה, הוא שובר מקודם את הקרח, המכסה אותו. משם רץ לקבר זקנו הבעש״ט זצ״ל, ושופך שם שיח לבו. והכל בהצנע לכת. כדי שלא יתוודע לאיש מוסיף הוא לשחק עם חבריו ובני גילו, אך בלבו שוקקת אש עצורה. הוא רוצה לטעום מעץ החיים.

מגיע שבת קודש. משתוקק הוא להרגיש את הנפש היתירה. הוא בא לבית הכנסת, מכניס ודוחק לראשו לתוך עמוד תפילה ובוכה הוא בבכיה חרישית ומבקש שנפשו תתגלה אליו. רוצה הוא להרגיש זיווה ואורה של השבת.
לאחר שעברו כך כמה שעות, מוציא הוא את ראשו ההוצה, מעיף עיניו על נרות שבת ועל קדושה הפרושה בבית המדרש. בלבו מתנוצצת שמחה. הוא זכה כבר להרגיש משהו, אך אין זה עדיין מה שמחפש. שורש התורה חסר לו, הוא רוצה להגיע ולעמוד על יד מבוע המעיין, לראות מקום אשר בו מתחילים מי החכמה לפכות. אך ירידות ונפילות גם לא חסרו.
בפתע פתאום הכל סתום. סגרו את השערים שנפתחו לו זה עתה. הוא מתדפק, מחפש ומחפש איה השער שנכנס בו לפני כן. הוא בוכה, מפציר ומתחנן שיאירו לו את הדרך מחדש ועוד ביתר שאת. מרבה הוא בתחינות ובבקשות, גם מסדר לעצמו תפילות. השער נפתח, אורות מוחו נדלקים ביתר שאת. עכשיו מחפש לו חבר שידריך אותו וייעץ לו מה לקרב ומה לרחק, באיזה מדה להתדבק ומאיזה מדד. עליו לנוס ולברוח. כמלאך מושיע, מופיעות לנגד עיניו אותיות התורה אשר מרבה להגות בהם. מתחיל לראות בתורה הנהגות והדרכות על כל צעד ושעל. כל פסוק בתורה הוא הדרכה. כל מאמר הז״ל קורא בראש הומיות מעשה איש ופקודתו.
אחרי שמצא כבר את החבר המבוקש, מתחיל הוא לחרוט הדברים עלי גליון נוסף על לוח לבו, למען יהיה לו תמיד לזכרון נגד עיניו. ברבות הימים והשנים מצמיד את הכרך הקטן אל לוח לבו, ואומר זה עשה אותי יהודי, כנזכר בספר ״חיי מוהר״ן״ במעלת תורתו וספריו הקדושים סי׳ מ׳ וז״ל: פעם אחת היה ספר הא״ב בכתב אצל חברינו ר׳ נפתלי, ור׳ נפתלי ישב עמו על העגלה, כי היה מלווה אותו כשנסע לנאווריטש. ענה ואמר על ספר הא״ב שראהו ביד ר׳ נפתלי הנ״ל (מיין ליבער האר׳ציקיר חבר, מיין ליבער גיטרייער חבר, האט דאס האט מיו גימאכט פאר איין יהוד) , היינו שע״י אלו הדברים הנאמרים בס׳ הא״ב על כל מדד. ומדה, עי״ז התגבר לשבר כל מדה ומדה, עד שזכה למה שזכה, ע״כ.
החלק הב׳, בצלמו ותבניתו הוא כעין החלק הראשון, בביאור מעלת מדות הטובות ובגנות מדות הרעות. אך הדברים הם כבר אשר השיג בימי גדלותו והם השגות הגבוהות משכל אנושי, נובעים הם ממקור אשר ספרו הקדוש והנורא ״ליקוטי מוהר״ן״ יביע אמרתו והדברים ארוכים מארץ מדד. לבאר כל קטע ופיסקא מהספר. אך מכיון שהם עניני מדות, העתיקם אדמו״ר זצ״ל בקוצר אמרים, בכדי שיביא את האדם לעובדא ולמעשה, אך בשרשם הם גבוהים משכל אנושי, ככל דברי תורתו הקדושה.
ובכדי לתת מושג מה מהספר הקדוש ״ספר המדות״ אמרתי בזה להביא דברי אדמו״ר מוהרנ״ת זצ״ל בליקו״ה הל׳ ר״ח, הל׳ ה׳ סי׳ ו׳ אשר דבריו מסבירין הקדמה השניה שב״ספר המדות״ שמבואר שם כי המדות הם קומה שלימה כצורת אדם וכר, וז״ל: ...כשרוצין להמשיך זה הדרך

בעולם לעשות מהתורות תפלות, צריכין לזה להמשיך חידושי אורייתא גבוהים מאד, הנמשכין מבהי' אורייתא דעתיקא סתימאה, שע"י חידושין אלו נתגלין כל הדרכים והנתיבות של התורה, איך כל המצוות והמדות קשורים ונאחזים זה בזה וזה בזה, כמו הרופא המומחה כשרוצה לרפאות איזה הולאת שבאדם, א"א לידע מהות החולאת ורפואתו כ"א כשבקי בחכמת הניתוח, דהיינו שידע כל פרטי קומת האדם ותכונת כל אבריו וגידיו ועורקיו וכו' שידע היטב איך כל האיברים הפנימיים והחיצוניים ערוכים ומסודרים זה אצל זה. ותכונת פרקיהם וקשריהם וחיבוריהם, איך כל אבר ועצם וכו' מקושר ומחובר ומסודר זה בזה וזה בזה, ע"י קשרי הגידים והעורקים וכו', ואיך הדמים רצים בהם ושאר כל תכונות הגוף ומרחקי פרקיו וכר, הכלולים בחכמת הניתוח ואז דייקא כשהרופא בקי בכל זה היטב, אז יכול ליכנס להבין מהות החולאת ולעסוק ברפואתו. כמו כן צדיקי הדור האמיתים העוסקים ברפואת חולי נפשות ישראל, א"א להם לעסוק ברפואתם כ"א כשיודעין מהות חולי הנפש, וזה ע"י שיודעין בחי' תכונת קומת האדם העליון, שהוא בחי' צלם אלקים שהוא בחי' תכונת קומת התורה שנקראת אדם, כמ"ש זאת התורה אדם, כי התורה היא בחי' קומת אדם, כי היא כלולה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים שהם בחי' רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, כידוע. וכמו שהרמ"ח אברים והשס"ה גידים שבאדם ערוכים וקשורים ומסודרים זה בזה וזה אצל זה וכוי, וצריך הרופא להיות בקי בסדרם וחיבוריהם היטב, כנ"ל. כמו כן צריכין לידע בבחי' קומת התורה סדר הקשר והחיבור של כל רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וכל חמדות ומצוות דרבנן הכלולים בהם לידע היטב, איך הם ערוכים ומסודרים ומחוברים ומקושרים זה בזה וזה בזה. ואז יכולים לידע סגולת כל מצוד. ומצוה ומדד. ומדה לאיזה רפואה היא מסוגלת ביותר. ואיך לרפאות חולי הנפש. ועיין רמז מזה בהקדמה שניה לספר הא"ב ותבין מעט מזה, וכו' וכר, אבל כ"ז נעשה רק ע"י הצדיקים שיודעין שורש של כל הי"ג מדות התורה שהם כלל התורה, איך הם ערוכים וסדורים בשרשם, איך כל עניני התורה ומצוותיה ומדותיה ופרטיה ודקדוקיה ערוכים וסדורים וקשורים ומחוברים ודבוקים זה בזה בקשרים נפלאים ובתבונה נפלאה ונוראה וכו' וכי, ע"כ ע"י"ש

העתקתי מקצת מדברי אדמו"ר מוהרנ"ת זצ"ל, ואם לב בשר לך הט עיניך היטב לראות שורש.וראש דבר אמת תכון לעד, באיזה נתיב ודרך הלך אדמו"ר זצ"ל עוד בימי נעוריו ומה שזכינו שיגלה לנו, הספר היה שמור אצל אדמו"ר הננמ"ח מבלי שידע איש מזה, עד בואו לברסלב בשנת תקס"ב, כאשר נטע אדמו"ר מקום משכנו בברסלב-נתעורר לבב אחד מתלמידיו המובהקים המכונה הרב ר' דוב חיילעס זצ"ל, רב העיר לאדיזשין, לנדוד אחר רבו. עוזב הוא רבנותו ובא אל אדמו"ר זצ"ל לעמוד לפניו ולהיות בקרבתו להתענג מזיוו. דרך הרב הנ"ל היה לשוח הרבה סיפורי - מעשיות מצדיקים, כי נוסף על גדלותו בתורה היה מלא וגדוש בסיפורי צדיקים. פעם סיפר הרב הנ"ל לאדמו"ר זצ"ל סיפור נורא בנוגע לאותיות הא"ב, כנזכר בריש "ספר המדות". ואז מצא עת רצון אצל.אדמו"ר וגילה לו מספר הא"ב. ואמר

לו: "אבל אצלינו ב"ה מאירים כל אותיות הא"ב". ומסר לאנ"ש להעתיק את הספר הקדוש ספר המדות שנסדר ע"פ א"ב. ובספר "חיי מוהר"ן" (הנקרא "שבחי מוהר"ן") חלק "שלא לדחוק את השעה" סי' ה', וז"ל: כשכתבתי לפניו ספר הא"ב הראשון ומפיו יקרא אלי מתוך כתביו ואני כותב על הספר בדיו ונמשך הדבר זמן רב, כי בתחילה כתבתי לפניו קצת, בערך חצי בויגין, ואח"כ לא נזדמן פנאי לכתוב לפניו ונמשך בערך ג' או ד' חדשים, ואז כתבתי לפניו עוד מעט, אח"כ נתבטל הדבר לערך ב' שנים ופעם אחת קודם חנוכה נתעכבתי בברסלב בערך ג' שבועות אצלו, ואז כתבתי לפניו כל הא"ב, ואז כתבתי לפניו בכל יום ויום כמה שעות רצופים, עד שנגמר בשלימות ת"ל והיה כבד הדבר עליו מאד, אך מאהבת ישראל מסר נפשו על כל דבר שיש בו זכות וטובה להכלל וכר, ע"כ. זה מה שנוגע לחלק ראשון מ"ספר המדות".

חלק השני מזכיר מוהרנ"ת זצ"ל ב"ימי מוהרנ"ת" דף כ"ו, וז"ל: קודם ר"ה נתן לאנ"ש להעתיק כמה ניירות מכתיבת ידו הק' שהיה כתוב בהם הדברים של הא"ב השני. ואצלו ז"ל לא היו הדברים כתובים בסדר הא"ב, רק כל דבר שהשיג במקום שהשיג כתבו זה אצל זה, אך ציוה עלינו לסדרם ע"פ א"ב. ואלו הכתבים לא מסר בתחילה לידי כדרכו תמיד, כי לא הייתי באותו היום אצלו, ונתנם לאנשים אחרים מאנ"ש ואני קיבלתי מהם. ואחר איזה זמן הוסיף ונתן לי עוד כתבים מכת"י הק' השייכים לא"ב השני והעתקתים ג"כ וסידרתים על סדר א"ב וצירפתים יחד, ושיבח מאד את הא"ב השני ואמר שכל דבר ודבר מהם, הם השגות גבוהות מאד מאד וכר, ע"כ.

לפי זה נתברר לנו כי מה שכתוב בהקדמת "ספר המדיח" שאצל אדמו"ר היו הדברים כתובים על כל ענין מקורו, סובב רק על חלק הראשון שב"ספר המדות" וז"ל שם: והנה אצלו היו כתובים כל הדברים האלה שבספר הזה עם ציון המקומות שהוציא מהם השגות אלו, אבל כשהעתקתים מפיו הק' לא נתן לי להעתיק כ"א אלו הדברים כהווייתן ולא הודיע מקומם איה וכר, ע"כ. וההכרח שהכוונה רק על חלק הראשון שמוהרנ"ת זצ"ל העתיק מפיו, אבל החלק השני מסר בכת"י ושם לא היו מ"מ כ"א היו שם מ"מ היו מעתיקים אותם או עכ"פ היו מזכירים שהיה שם מ"מ.

ועיין ב"חיי מוהר"ן" (המכונה ג"כ בשם "שיחות מוהר"ן") חלק עבודת ה' סי' קל"ב וז"ל: שמעתי בשם רבינו זצ"ל שאמר שעל כל דברי הא"ב שלו יש מהיכי תיתי (ר"ל מאיזה מקום נלמד הדבר, מאיזה פסוק או מאמר רז"ל וכיוצא) ומאי טעמא רק על דבר אחד מהא"ב החדש, אמר מהיכא תיתי, יודע אני ומאי טעמא איני יודע עדיין, ע"כ.

ספר המדות שבידינו אינו רק חלק קטן מעט מזעיר ממה שהי' כתוב אצל אדמו"ר הנמ"ח זצ"ל, כדברי מוהרנ"ת זצ"ל בהקדמתו שלא מסר הכתבים בידם, כי לא היה רצונו שיעתיקו כל הדרכים שהיו כתובים אצלו וכר, ועל אות רפואה לבד היה אצלו כמדומה ריי"ש (מאתיים) בוגין וכו', עיי"ש.

כאמור לעיל סידר מוהרנ"ת את ב' חלקי הא"ב וצירפם יחד. דעתו היתד.

כי כשיבואו הדברים בדפוס יודפסו ב׳ החלקים יחד. זאת אומרת מערכה אחת מחלק הראשון ומערכה אחת מחלק שני, כגון להדפיס אות אמת מחלק ראשון, אח״כ אות אמת מחלק שני וכן הלאה.
א. בשנת תקע״א הדפיס מוהרנ״ת ספר הא״ב במאהלוב, כנזכר בימי מוהרג״ת דף נ׳. אך מכיון שנדפס שלא בפני מוהרנ״ת, עיוותו המדפיסים וחילקו אותם לב׳ חלקים. מקודם חלק א׳ אח״כ חלק ב׳, כדבריו בהקדמת ״ספר המדות״ בהדפסה שניה, וז״ל: גם תקנתי עכשיו הסדר של הדברים הקדושים האלה, כי ספר הא״ב הראשון נדפס שלא בפני ועיוות המדפיס שהדפיס הא״ב השני בפני עצמו וחלקו לגמרי מן הראשון ולא כן אנכי עמדי כי האף אמנם חלוקים המה בכמה חילוקים, כאשר מבואר למעלה, אך אעפי״כ אין להרחיקם זה מזה, כי מאחר ששניהם כאחד טובים, ושניהם מדברים ממהות המדות, מעלתם ופחיתותם וכר בודאי ראוי להציג ביחוד כל הדברים וכו׳ וכר, רק נטיתי קו בין הדברים של הא״ב הראשון ובין ההשגות של הא״ב השני וכו׳, ע״כ.
בהדפסה ראשונה כבר כתב מוהרג״ת ב׳ ההקדמות כנדפס היום, אך הקטע שמובא בין הקדמה א׳ לב׳ המתחיל. והנה כבר נדפס פעם א׳ זה הספר הקדוש, הוסיף מוהרנ״ת זצ״ל אח״כ בהדפסה שניה.
ב. בשנת תקפ״א סידר מוהרנ״ת מחדש את ״ספר המדות״ בתוספת תיקונים והדפים את ״ספר המדות״ פעם שניה, כנזכר ב״ימי מוהרנ״ת״ דף נ״ה ובח״ב דף פ״ז ע״ב ודף פ״ח ע״ב, ת״ל שם בסי׳ י״ז: ...אח״כ עזרני השי״ת ונתן לי עצה שבעת שעמדה הדפוס ולא יכולתי להדפיס ספרים הגדולים שהתחלתי להדפיס, שאז אדפיס לע״ע על נייר אחד ספר הא״ב ובני שיחי׳ נתן מעותיו על זה והתחלנו להדפיסם וכר, ע״כ. הדפוס היה בבית מוהרנ״ת, כמבואר שם והודפס בלי רשיון הממשלה (כמו שיתבאר במערכת ליקו״ת, ע״י״ש). להעלמת הדבר הדפיס מוהרנ״ת זצ״ל באותיות בולטות מאדלוב היכן שנדפס לראשונה.
חידה סתומה היו דבריו בהקדמתו שכותב כי כתב והדפיס מראה מקומות ל״ספר המדות״ וז״ל: בד״ה והנה אצלו וכו׳: וכעת בעת עסקינו להדפיסו שנית העולה על רוחי היה לבלי להעתיק מאלו הרמזים והמראה מקומות וכו׳ וגם מחמת שעדיין לא יצאנו ידי חובתינו למצוא רמזי כל הדברים וכר, אך אחרי שובי נחמתי וכו׳ נמלכתי להציג כמה רמזים אצל כמה דברים אשר כבר מצאה ידי ויד בני גילי וכו׳, ע״כ.
שאלתי ונשאלתי כמה פעמים איה איפה הם המראה מקומות של מוהרנ״ת זצ״ל, אך בחסדי השי״ת בהגיע לידי ״ספר המדות״ אשר נדפס בבית מוהרנ״ת זצ״ל בשנת תקפ״א, מצאתי וראיתי כי יש בו מראה מקומות, יותר ממאה מקומות, וכן בדקתי כל הדפוסים מאז ועד שנת תרל״ו אשר אז נדפסו מראה מקומות של הרב מטשעהרין זצ״ל ובכולם נדפסו מראה מקומות ממוהרנ״ת זצ״ל, אך אחרי כן קם הגאון החסיד הרב מטשעהרין והשלים את החסר בציון כל המ״מ. ומאז נכללו מראה מקומות של מוהרנ״ת בתוך המ״מ של הרב מטשעהרין זצ״ל, כי הרב מטשעהרין זצ״ל מעוצם ענותנותו לא גילה על אף ספר שמו וממילא לא

הוצרך אז להבדיל מה הם מ״מ של מוהרג״ת זצ״ל ומה הם מ״מ שהוסיף הוא עצמו, אבל אחרי פטירת הרב מטשעהרין זצ״ל, כשהדפיסו מ״מ שלו על הדף בשנת עת״ר וציינו במפורש ״מ״מ מהרב מטשעהרין״ זצ״ל, מאז נעלמו המ״מ של מוהרנ״ת זצ״ל ולא נודע כי באו בתוך המ״מ של הרב מטשעהרין זצ״ל.

כמה מ״מ אינם מובאים גם במ״מ הרב מטשעהרין זצ״ל, ויש אשר מוהרנ״ת מרחיב הדיבור ביתר מהנדפס כיום.

ומחיבת הדבר ומהצורך לתקן מהיום והלאה לציין במיוחד שם מוהרנ״ת זצ״ל על המראה־מקומות שלו, כדרך שמסומן מ״מ מהרב מטשעהרין זצ״ל ומ״מ מהרה״צ זצ״ל, בודאי מהיושר לתת מקום נכבד לראש וראשון אדמו״ר מוהרנ״ת זצ״ל, אשר הוא אשר פתח השער בהמצאת דרך הנפלאה בציון המראה מקומות.

ברצוני לציין כי במ״מ מוהרנ״ת זצ״ל לפעמים מביא רק את הפסוק ולא מציין מקומו, וציינתי מקומו ע״פ מ״מ מהרי מטשעהרין זצ״ל.

מראה מקומות מוהרנ״ת זצ״ל

(הועתק מ״ספר חמדות״ שנת תקפ״א)

דרך

א. תהלים חי: ציפור שמים ודגי הים עובר ארחות ימים.

ג. שם כי: אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה׳ אלקינו נזכיר.

ו. חבקוק ג׳: כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה.

ט. משלי כי: מה׳ מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו.

י. איוב ה׳: כי עם אבני השדה בריתך׳ וחית השדה השלמה לך.

הרהורים ח״ג

ד. וארא פ׳ וי: ולא שמעו אל משה מקוצר רוח — אף אין יש רוח בפיהם, עיין בס׳ ל״מ הראשון.

יב. עיין ל״מ תנינא.

הוראה ח״ב

ג. עיין ל״מ תנינא סי׳ כ״ט.

חן

ב. משלי ג׳: ולענווים יתן חן.

ז. משלי כ״ח: מוכיח אדם אחרי חן ימצא.

חנופה

א. ישעיהו ט׳: כולו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה.

ט. איוב ל״ו: וחנפי לב ישימו אף (אינו במ״מ הרב זצ״ל).

חידושיו דאורייתא ח״ב

י. עיין ל״מ תנינא סי׳ כ״ח.

ישועה

כח. תהלים ק״ו: ויראו בצר להם בשמעו את דנתם, ״ליקוטי מוהר״ן״ סי׳ כ״ז.

יראה

ה. מלאכי ג׳, אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו ויקשב ה׳ וישמע ויכתב בספה

כז. מלכים א׳: ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו.

[א״ה נ״ל תחלים צ״ו ח״ילו מ׳פניו כ׳ל ה׳ארץ — ר״ת חכמה].
לג. תהלים ל״ו: נאום פשע לרשע בקרב לבי אין פחד א׳ לנגד עיניו.
לז. תהלים ע״ו: יובילי ש״י למורא.
כבוד
ד. תהלים נ״ז: עורה כבודי וכוי, כי מזה הפסוק למדו רז״ל שדוד הי׳ קם בחצות.
ז. משלי ד׳: תכבדו כי תחבקנה.
ח. משלי ט״ו: ולפני כבוד ענוה.
כעס
כ. ליקוטי מוהר״ן הראשון סי׳ נ״ז.
כד. משלי י״ז: כעם לאביו בן כסיל.
לימוד
מה. במדבר ב״א: וממדבר מתנה, כשדרז״ל נדרים נ״ה, עי׳ פידש״י שם,
מו. סוטה ב״א ע״ב.
סט. תהלים נ״ד: וכל בניד לימודי ה׳ ורב שלום
עה. תהלים קי״ט: שלום רב לאוהבי תורתך (אינו במ״מ הרב זצ״ל.)
פא. תהלים קי״ט: שקר שנאתי ואתעבה, תורתד אהבתי.
צא. עירובין כ״ב.
לשון הרע
א. ערכין ט״ז.
ב. שם.
ג. שם.
יט. שם בערכין.
ליצנות
ה. משלי י״ד: בקש לץ חכמה ואין. מריבה
ג. שמואל ב׳, כ״ב: מהולל אקרא ה׳ ומן אויבי אוושע (עיין מ״מ הרב זצ״ל.)
כט. תהלים פ״ו: שמרה נפשי כי חסיד אני, וארז״ל שאני שומע חרפתי ושותק.
לא. תהלים ק״י: עמד נדבות ביום חילד בהררי קודש מרחם משחר.
לד. משלי י״ז: אוהב פשע אוהב מצה.
לה. איוב ד׳: עצור במילין מי יוכל.
לח. תהלים מ״א: אשרי משכיל אל דל.
לט. תהלים מזמור ע״א. רוב המזמור מדבר מזה אלקי פלטי מיד רשע וכוי ימלא פי תהלתך כל היום וכוי פי יספר צדקתך כל היום תשועתך וכוי ובסוף גם לשוני כל היום תהגה צדקתך, כי בושו כי חפרו מבקשי רעתי (עיין מ״מ הרב זצ״ל.)
מה. תהלים נ״ז: רשת הכינו לפעמי כפף נפשי, כרו לפני שוחה נפלו בתוכה סלה.
מ. תהלים ל״א: תצפנם בסוכה מריב לשונות.
פז. ישעיהו ח׳: לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר, כשארז״ל סנהדרין כ״ו (עיין מ״מ הרב זצ״ל.)
פח. כשדרז״ל סנהדרין כ״ט על הפסוק כי עשית זאת, בראשית ג׳. ממון

כ. פסחים קי״ח.
לה. עירובין י״ח: והנה עלה זית טרף בפיה — יהיו מזונותי מרורין כזית.
מט. ברכות ס״ג.
צא. משלי כ׳: אל תאהב שינה פן תורש. ניאוף
כא. קידושין ע׳.
כה. שמואל ב׳, א׳: ויקונן דוד וכר, נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים.
נה. משלי כ״ז: כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו.
נדה
ב. איוב י״ד: מי יתן טהור מטמא לא אחד.
ניבול פה
ג. שבת ל״ג.
ד. שם.
נהנה מאחרים
י. ביצה ל״ב ע״ב.
יב. ברכות מ״ג: איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, הוי אומר זה הריח.
ספר ח״ב
ד. עיין ל״מ תניגא סי׳ ל׳.
ענוה
יד. משלי ג׳.: ולענוים יתן חן. עצבות
א. תהלים ל״ח: אדאג מחטאתי,
ד. שם: לבי יחיל בקרבי, פרש״י דואג, ואימות מות נפלו עלי.
ז. משלי ה׳: ועצביך בבית.נכרי.
ט. נחמיה ב׳: מדוע פניך רעים, אין זה כי אם רוע לב.
טז. משלי ט״ו: ודבר עצב יעלה אף.
עונש
ד. יונה א׳: מיונה ששאלו אותו מה מלאכתך ומאין תבא וכו׳ ועיין פרש״י שם.
ה. רש״י במלכים ב׳ י״ב, בשם המדרש.
ו. שמות כ״ב, כ״ג: לכלב תשליכון אותו — לא תשא שמע שוא.
עצה
א. ישעיה ג׳: ויועץ וחכם חרשים.
ב. יחזקאל ז׳: ועצה מזקנים.
ה. משלי י״א: ותשועה ברב יועץ, עיין ״ליקוטי מוהר״ן״ סי׳ קמ״ג.
ו. איוב ר: האם אין עזרתה בי ותושיה נדחה ממני.
עזות
ו. משלי כ״א: העז איש רשע בפניו וישר הוא יבין דרכו.
ח. ביצה כ״ה: מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין.
פחד
ג. ישעיה י״ב: אבטח ולא אפחד.
י. מגילה ג׳ (אינו במ״מ הרב ז״ל) [ציון מ״מ מהרה״צ ז״ל].
כג. ישעיהו ל״ג: אחזה רעדה חנפים.

פדיון שבויים
י. תחלים קמ״ו: נותן לחם לרעבים ה׳ מתיר אסורים.
צדקה
א״ו. ב״ב י׳,
יד. ב״ב טי.
טו. שם.
טז. שם.
יז. שם.
יח. שם.
יט. שם.
כ. שם דף י׳.
כה. ישעיהו ל״ב: והוא על נדיבות יקום.
מב. בראשית ט״ו: והאמין בה׳ ויחשבה לו צדקה.
נב. תחלים ק״ו: ויעמוד פנחס ויפלל ותחשב לו לצדקה.
צדיק
יט. מלאכי ג׳: ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי הי, היינו מי שכותב לעצמו בספר לזכרון כל שמות הצדיקים יראי ה׳ ולחושבי שמו בוודאי חשוב בעיניו שמו יתי.
צד. קידושין מ׳: צדיק וטוב לו.
קנד. תהלים מ״א: ואם בא לראות שוא ידבר, כשבא לראות זה ששוא ידבר, היינו שקרן כשבא לראות את הצדיק, אזי לבו יחשב און לו. יצא לחוץ ידבר כנ״ל.
קעג. תהלים ט״ז: טובתי בל עליך לקדושים אשר בארץ.
רד. תהלים ל״א: הדוברות על צדיק עתק בגאוה.
רפואה
ג. איוב ל״ו.
שמחה
ה. נחמיה הי: חדות ה׳ היא מעוזכם.
יז. תהלים ל״ג: כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו.
שרים
א. ישעיהו א׳: סבאך מהול במים שריך סוררים.
שבועה
ז. תחלים ט״ו: ואת יראי ה׳ יכבד נשבע להרע ולא ימיר.
תשובה
סז. משלי ט״ז: בחסד ואמת יכופר עון.
סט. איוב ט״ז: אשר חכמים יגידו וכו׳ להם לבד נתנה הארץ.
עז. תהלים נ״א: הן אמת.
תוכחה
ח. ירמיהו א׳: אל תחת מפניהם פן אחיתך לפניהם.

ג. בשנת תר״ט נדפס ״ספר המדות״ בפעם שלישית בזאלקווא בצורה מוגדלת, כנראה ע״י הר״ר נחמן מטולטשין זצ״ל, שהתעסק אז שם בהדפסת, ה״ליקוטי הלכות״, אך הדבר מוטל בספק גדול אצלי, מכיון

שנדפס מקודם חלק א׳ ואח״כ חלק ב׳ כדוגמת דפוס הראשון, שלא כרצון מוהרנ״ת זצ״ל, כנזכר לעיל.
ד. בשנת תרי״ז נדפס בפעם רביעית ומכונה בשם ״הנהגות ישרות״ בלי ציון מקום ההדפסה, כנראה בלעמברג.
ה. בשנת תרי״ט נדפס בפעם חמישית ומכונה בשם ״ספר הנהגות ישרות״, בדפוס לעמבערג. כנראה נדפס ע״י הר״ר נחמן מטולטשין זצ״ל שהתעסק אז שם, בהדפסת ליקו״ה חו״מ. בהוצאה זו נתוספו עוד כמה מ״מ אשר נכללו ג״כ במ״מ הרב מטשעהרין זצ״ל.
ו. עוד פעם נדפס בשנת תרל״א בלעמבערג (אבל לא ראיתי אותו עד כעת) .
ז. בשנת תרל״ד נדפס פעם שביעית בלעמברג. לראשונה מופיע אז מ״מ מהגה״ק הרב נחמן מטשעהרין זצ״ל. המ״מ מצורפים בסוף הספר.
ח. בשנת תרס״ח התכוננו אנ״ש המקורבים החדשים שנתקרבו זה עתה להדפיס את ״ספר המדות״. בדרך נם נודע להם כי הגה״ק הרב ר׳ צדוק מלובלין זצ״ל כתב מ״מ ל״ספר המדות״. (וכן עיטר את כל ספרי אדמו״ר עם תוספת ביאורים ומ״מ) .
עצם דבר ההדפסה מוזכר בספר ״אמונת אומן״ מכתב כ״ו, מהר״ר דוד צבי דאשיווסקע, זקן אנ״ש באומן, נכד הצדיק ר׳ יודל תלמיד אדמו״ר הננמ״ה זצ״ל, וז״ל: ...ובקשתי ממעלתכם להודיע לי אודות הדפסת ״ספר המדות״, ותיכף כשתתהילו להדפיס, אזי תשלחו לי קונטרס ראשון כדי לראות הפארמאט מהאותיות ומהנייר. גם להראות לכל אנ״ש הנפלאות שנעשה חדשות בכל פעם, כי כמה יגיעות היו למורי ורבי ר׳ נתן זצ״ל בעת שרצה להדפיס את ספרי רבינו זצ״ל שהיה מוכרח לשלוח איש מיוחד ללעמבערג להדפיס וכמה יגיעות היו על זה, כי היו מוכרחים להובילם לכאן בגניבה ופחד, וב״ה הש״י הגדיל עמנו לעשות שבאפשרי להדפיסם במדינתנו ובמקומותינו בחירות ואין פוצה פה, מה רבו מעשיך ה׳ והכל בכח של רבינו זצ״ל שאמר מיין פאיעריל וועט שוין טליען ביז משיה וועט קומען וכן נתקיים ואנו רואים כ״ז בעינינו וכר, ע״כ.
דבר המראה מקומות מהגה״ק ר׳ צדוק זצ״ל, עורר התענינות מיוחדת אצל כל גדולי אנ״ש, ובהגיע הדברים לאוזן הגר״א בר״נ זצ״ל, חפץ מאד שישלחו לו את המ״מ בכדי שיוציאם לאור, כנזכר בספר ״נחלי אמונה״ מכתב י׳, וז״ל: כאשר שמעתי בזה החורף שנמצאו מהרב הקדוש וכו׳ ר׳ צדוק הכהן זצ״ל חיבור קטן על ״ספר חמדות״ מרבינו זצ״ל, כיסופי ותשוקתי חזק ואמיץ שיהיה נדפס פה בירושלים וכר, ע״כ, אך אנ״ש שבלובלין רצו לזכות במצוה זו, כי הם אשר גילו הדבר והדפיסו שם בשנת עת״ר ״ספר המדות״ עם מ״מ מהרב מטשעהרין זצ״ל ומ״מ מהרה״צ זצ״ל. הספר נדפס בהידור רב והמ״מ על הדף. ומחמת שבהרבה דברים השתוו מ״מ מהרה״צ זצ״ל עם מ״מ מהרב מטשעהרין זצ״ל, הדפיסו מ״מ מהרה״צ זצ״ל, רק הדברים אשר לא נמצאו במ״מ הרב מטשעהרין זצ״ל, ובכל מקום שנשתוו הציונים סימנו בצורת כוכב לדעת כי הדברים היו גם בחיבור מהרה״צ זצ״ל.
מ״מ מהרה״צ זצ״ל עשו רושם חזק בעולם ועזרו הרבה להתפשטות דעת

אדמו״ר זצ״ל בפולין. וגם אנ״ש הזקנים ברוסיא שמחו ורחב לבבם מזה, כנזכר בספר ״שארית ישראל״ מכתב ל״ב בדברי הרה״ת ר׳ אלטער מטעפליק זצ״ל, בעל ״ההשתפכות״ ו״משיבת נפש״, וז״ל: ...גם ידע כבודו אשר בשבוע העבר קיבלתי ע״י הפאסט מלובין ספר חמדות שנדפס שם מחדש בהידור ויופי גדול עם המראה מקומות של הרב הקדוש מטשעהרין זצ״ל על הדף. גם הדפיסו על הדף עוד מראה מקומות מהרה״ק שר התורה וכו׳ הר׳ צדוק הכהן זצ״ל מלובלין שהוא חיבר ג״כ מראה מקומות על ״ספר חמדות״. גדולים מעשי ה׳, מי האמין לשמועתינו שבתוקף הסתרה שבתוך הסתרה שבמדינותינו יתקרבו לאדמו״ר הק׳ זצוק״ל בפולין נפשות יקרות, לומדים מופלגי תורה יראי ה׳ ועוסקים בהדעת הק׳ של רבינו זצ״ל, ומפיצים מעינותיו חוצה בלי עזרת אנ״ש הישנים וכר, ע״כ.

ט. בשנת תרע״ב הובא בפעם תשיעית לדפוס בווארשא ע״י הר״ר אהרן ליב ציגלמאן זצ״ל.

י. עוד פעם נדפס בשנת תרע״ב ע״י ר׳ יעקב יצחק ריינערמאן ז״ל.

יא. בשנת תרע״ה הובא עוד הפעם לדפוס ע״י ר׳ יהודא לייביל ראזינפעלד ז״ל. בסוף הספר רשימת המסייעים בהדפסה ובראשם האדמו״רים הגדולים שבפולין: כ״ק האדמו״ר הרה״צ ר׳ אלעזד מרדכי יופף ליינער שליט״א בראדזין; הרה״צ הר׳ אברהם יהושע העשיל שליט״א ראבינאוויטש מבייאלע, בלובלין; הדה״צ הר׳ אכרהם משה שליט״א, במארקשוב [תלמידו המובהק וממשיך דרכו של הגה״ק מהרה״צ זצ״ל] הרה״צ הר׳ אכדהם עוזר יוסף שליט״א, מראקוב; הרה״צ הר׳ מרדכי שפירא שליט״א מאוסטילא ברובשוב; הרה״צ הר׳ נחמן שליט״א מסלאוויטש בבייאלא.

גם מופיעים שם שמות החותמים לקבל הספר ואציין מקצתם: הרב ר׳ שמואל אב״ד בייאלע גדול; הרב ר׳ קלונימוס, רב דוידאמע; הרב ר׳ שמעון מרדכי יוסף, אב״ד טישעוויץ; הרב ר׳ נתן, מו״ץ דלובלין; הרב ר׳ אביגדור יהודא, מו״ץ לעווערטוב; הרב ר׳ שלמה שמעון בראהן, אב״ד לוקאווע; הרב ר׳ דוב נחמן שפירא, אב״ד מעזריטש.

יב. בשנת תרפ״ג נדפס בפעם השנים־עשר בווארשא, ע״י הר״ר אהרן ליב ציגלמאן זצ״ל.

יג. בשנת תרפ״ז הודפס בפעם השלושה־עשר בווארשא, ע״י הוצאת טרקלין, עם הקדמה מאחד המתקדמים, בלי מ״מ.

יד. בשנת תרפ״ט הודפס בפעם הארבע־עשר בווארשא ע״י הר״ר ר׳ אהרן לייב ציגלמאן זצ״ל,

טו. בשנת תרפ״ט נדפס בפעם החמשה־עשר בווארשא, ע״י ר׳ אברהם בהנא זצ״ל.

טז. בשנת תש״א נדפס בפעם הששה ״עשר בירושלים, ע״י הר״ר יונה ליב לאביל זצ״ל.

יז. בשנת תש״ח נדפס בפעם השבעה־עשר בניו־יורק.

יח. בשנת תש״ט נדפס בפעם השמונה־עשר בירושלים, ע״י חברת ״צדקה

שלום״.
יט. בפעם התשעה־עשר נדפס בירושלים ע״י הוצאת ״לוין אפשטיין״ בלי מ״מ.
כ. בשנת תשכ״ה נדפס בפעם העשרים בבני־ברק, ע״י ישיבת ברסלב.
בא. בשנת תשכ״ה נדפס בפעם העשרים״ואחד בניו־יורק ע״י ר׳ אליעזר שלמה שיק ג״י.
כב. בשנת תשכ״ו נדפס בפעם העשרים־ושנים בבני־ברק, בפורמט קטן, בלי מ״מ, ע״י ישיבת ברסלב.

ספר ״תיקון הכללי״

בשנת תקס״ה מגלה אדמו״ר לראשונה סוד הנפלא והעצום של אמירת עשרה מזמורי תהלים. הסוד כלול באמירת המאמר סי׳ ר״ה שב״ליקוטי״ הראשון. אך עדיין לא גילה אז בפרטיות איזה עשרה מזמורי תהלים להגיד, רק בכלליות גילה שכל עשרה מזמורים שבתהילים כלולים מעשרה מיני נגינה. ועשרה מיני נגינה הם תיקון לפגם הנורא.
עברו מאז כארבע שנים, היה זה בשנת תקס״ט, כאשר התחיל אדמו״ר לגלות את הפסוקים אשר מרמזים על ענין העשרה מיני נגינה, אך עדיין לא גילה במפורש איזה מזמורים להגיד.
בשבת פר׳ שקלים נכנס מוהרנ״ת ז״ל לבית אדמו״ר ורואה מונח כת״י מאדמו״ר זצוק״ל, אשר בו רשומים בפרוטרוט עשרת המזמורים, אך מפחד אדמו״ר זצ״ל אינו יכול לקלוט הדבר במוחו. לאחר השבת, כאשר מתכונן מוהרנ״ת זצ״ל לחזור לביתו, מבקש הוא מאדמו״ר זצ״ל שיגלה לו את עשרת המזמורים, אך אדמו״ר זצ״ל עדיין לא רצה לגלות לו. מאז לא עבר זמן רב. בעת שעמדו לפניו תלמידיו המובהקים: הרב ר׳ אהרן זצ״ל, רב דברסלב ור׳ נפתלי זצ״ל, מתחיל אדמו״ר זצ״ל לגלות להם במפורש איזה מזמורים להגיד ומונה בפניהם כסדר את עשרת המזמורים, ומייחד אותם לעדים על גודל הענין והתיקון המובטח על־ידי אמירתם. גם מייחד אותם לעדים על אמירת היו״ד מזמורים לאחר הסתלקותו בבואם לפקוד ציונו הקדוש, כמבואר כל זה בהקדמת תיקון הכללי ע״י״ש, ועיין ב״פרפראות לחכמה״ ליקו״ת סי׳ צ״ב שמסתפק על התאריך המדויק שגילה אדמו״ר בפרטיות את היו״ד מזמורים, אם היה בשנת תקס״ט או בשנת תק״ע, ע״י״ש. ומהרש״ש נ״י שמעתי שממה שכתב הר״ר נחמן מטולטשין זצ״ל במכתבו הנדפס בסוף על״ת, שדבריו סובבים על מה שגילה אדמו״ר בליקו״ת סי׳ ע״ד בד״ה אחר פורים וכו׳ והיום וכו׳ וכתב הר״נ זצ״ל שבדברים אלו רמז אדמו״ר שעכשיו צריך לגלות בפרטיות את היו״ד מזמורים, וזה היה בשנת תק״ע. א״כ מוכרח שאדמו״ר גילה בפרטיות את היו״ד מזמורים בשנת תק״ע.

מאז ועד עתה מקיימים כל בית ישראל סגולת אדמו״ר ופקודתו בענין עשרת המזמורים הללו. וגם ,הרבה זכו וזוכים לפקוד ציונו הק׳ זיע״א.
א. י׳ המזמורים הללו בצירוף חלק מההקדמה והתפלה מאדמו״ר מוהרנ״ת זצ״ל נדפס לראשונה בשנת תקפ״א בבית מוהרנ״ת זצ״ל, ע״י ר׳ שכנא בן מוהרנ״ת זצ״ל, כמבואר ב״ימי מוהרנ״ת״ דף נ״ה, ת״ל: ...בני שכנא שיחי׳ הדפיס שלא בידיעתי התיקון הכללי, וזה• היה צמיחת הישועה של הדפסת התפילות וכוי, ע״כ.
התיקון הכללי נדפס אז בלי שער מיוחד. חצי עמוד הוא שער, אח״כ מתחיל הקטע כי איתא ב״ליקוטי מוהר״ן״ ח״א סי׳ א׳ עד עכ״ל בקיצור. אח״כ כתוב קטע קטן ת״ל: קודם הסתלקותו הקדוש אמר: כל מי שיבוא על קברי ויתן פרוטה לצדקה ויאמר אלו העשרה קפיטיל תהלים יאמרם איך שיאמרם, אשתדל בכל כחי לעשות לו טובה וכר, ע״כ.
בסופו נדפס אז לראשונה התפלה המתחלת אשירה לה׳ בחיי וכו׳ שחיבר מוהרנ״ת זצ״ל לומר אחר אמירת העשרה מזמורים.
ב. בפעם שניה נדפס ״תיקון הכללי״ בשנת תרי״ט.
ג. בפעם שלישית נדפס בשנת תרל״ו בזאלקווע וצורף בסוף ספר ליקו״ת שנדפס אז שם. אז הוסיפו בהקדמת התיקון הכללי את הקטע המתחיל א״ה כתיב תפוחי זהב במשכיות וכו׳ עד סוף ההקדמה. קשה לקבוע מי חיבר דברים אלו, הר״ר נחמן מטולטשין זצ״ל או הרב מטשעהרין זצ״ל.
ד. ירושלים בערך שנת תרנ״ב.
ה. לעמבערג שנת תרנ״ג.
ו. בשנת תרנ״ח נדפס בווארשא, ע״י האברך ר׳ פנחס ב״ר פרץ יאטקעוויש נ״י. בשער הספר הסכמה מהבד״ץ דווארשא.
ואעתיק כאן שער הספר: סוד ה׳ ליראיו ובריתו להודיעם זה שמו ת י ל! ו י הכללי נאה לו, וכאן יש תיקון למקרה לילה ח״ו שקרה לו כמבואר מעבר לדף בהקדמה מ״ש לך נא ראה שמה. ע״כ מודעה רבה לאחב״י מבית דין צדק דפה, לקנות את זה הספר אפילו ביוקר ולקיים על פי הספר הנקרא בשמו היקר ״תיקון הכללי״, וזה העיקר, טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה, רבות בנות עשו חיל, ואת עלית על כלנה, שבזה יקרה איש גבור חיל. מפז ומפנינים יקרה, אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל בשם נ׳חל נ׳ובע מ׳קור ח׳כמה, נכד הבעש״ט ר׳ ישראל. התעוררי וכר כי בא אורך, הזורעים בדמעה ברנה יקצרו.
נאום מו״ץ שמואל זאנוויל קלאפפיש נאום מו״ץ יהודה יודל פג״ל נאום מו״ץ ישראל מרדכי בשנת וברכתי״ד
ז. ירושלים שנת תרס״ב ע״י הרב בן ציון מרדכי חזן ז״ל.
ח. לעמבערג שנת תרס״ב ע״י הר״ר ישראל היילפערין והר״ר צבי וויסלייב. כנראה שאז הוסיפו בהקדמה קטע המתחיל ״ודע אחי״ וכי, שהוא משיחות הר״ן סי׳ קמ״א.
ט. ירושלים תרס״ד, בספר ״קרנות צדיק״ להמקובל ר׳ אליהו מני זצ״ל.
י. ירושלים תרס״ד, ע״י הר״ר ישראל היילפערין ז״ל.
יא. לעמבערג תרע״ב.
יב. ירושלים תרע״ב, ע״י הר״ר ישראל היילפערין ז״ל ובסופו מאמרים

מליקו״ה לעורר בני הנעורים.
יג. פיעטרקוב תער״ג.
יד. וואַרשא תרפ״ב, ע״י ר׳ אהרן ליב ציגלמאן ז״ל עם התעוררות מחיי״מ.
טו. וואַרשא תרפ״ג.
טז. וואַרשא. תרפ״ג ע״י ר׳ אהרן ליב ציגלמאן ז״ל עם התעוררות כנ״ל.
יז. וואַרשא תרפ״ד ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל.
יח. וואַרשא תרפ״ה, ע״י ר׳ אהרן ליב ציגלמאן ז״ל.
יט. וואַרשא, ע״י ר׳ אברהם יוסף קליימאן ז״ל.
כ. פעלטבא תרפ״ז, נדפס בחודש שבו מרבין בשמחה עם התעוררות מליקו״ה.
כא. וואַרשא תרפ״ז, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל.
כב. וואַרשא, תרפ״ז, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן זצ״ל, עם עצות טובות.
כג. לאדז, שנת ״אורו יזרח לעולם ועד״ (תרפ״ח) ע״י ר׳ אליעזר ליפמאן ב״ר יעקב הכהן יארקיעוויטש, עם הקדמה באידיש ופירוש רש״י ופירוש עברי טייטש על כל עשרת המזמורים.
כד. ברדיטשוב תרפ״ח, עם התעוררות מליקו״ה.
כה. וואַרשא תרצ״ג, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל, עם עצות טובות.
כו. וואַרשא תרצ״ד, ע״י בי כנישתא חדא, עם פירוש מר׳ יצחק ברייטער ז״ל, ותפילה לבוא אל הציה״ק, עם ״סדר היום״ מר״י הנ״ל.
כז. וואַרשא תרצ״ד, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל, כנ״ל.
כח. וואַרשא תרצ״ה, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל, כנ״ל.
כט. ירושלים תרצ״ה, ע״י ר׳ שמואל הורוויץ נ״י.
ל. ירושלים תרצ״ה, ע״י ר׳ יונה לייב לאביל ז״ל.
לא. ירושלים תרצ״ה, ע״י ר׳ צבי יהודה ליפעל נ״י.
לב. וואַרשא תרצ״ז, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן ז״ל עם פירוש וכו׳ כנ״ל.
לג. וואַרשא תרצ״ז, ע״י ר׳ אהרן לייב ציגלמאן זצ״ל כנ״ל, ובשער כתוב וז״ל: באלול תרצ״ד נדפס פעם כ״ה 1000 ע״כ.
לד. פיעטרקוב תרצ״ח, עם הקדמה באידיש.
לה. וואַרשא תרצ״ח, בסוף ״ההשתפכות״.
לו. וואַרשא, אלול תרצ״ח, בפורמט קטן מאד.
לז. ירושלים תרצ״ח, בפורמט קטן מאד.
לח. ירושלים תרצ״ט.
לט. וואַרשא, כ״ה תשרי תרצ״ט, בפורמט קטן מאד.
מ. סאטמאר שנת תש״ב ע״י ר׳ יקותיאל יהודה הכהן רייכארד ובסופו תפלה מבעל ״ישמח משה״ זצ״ל ומכתבים מבעל ״ייטב לב״ זצ״ל.
מב. קאלאזשוואר שנת תש״ג, ע״י הר״ר יעקב יהודה ווינקלער. הספר הוא עם הקדמה שהעתיק המו״ל מדברי ספר ״נר דוד״ וז״ל: הנה אבוא בזה לכתוב איזה ענין מה ששמעתי כמה פעמים מכבוד קדושת אדמו״ר האי סבא קדישא נזר ישראל והדרו בעהמ״ח כמה ספרי קודש מרן יקותיאל יהודא טייטלבוים אב״ד דק״ק סיגעט, ונדפס בספרו ״ייטב לב״ פר׳ נשא דף ז׳ והעתקתים אות באות שיהי׳ לי להקדמה על מה ולמה

נתעוררתי להדפיס תיקון על חטא הכללי וזה לשונו הקדוש וכר, וכר, עכ״ל (ה״ייטב לב״) , ע״כ אבוא בזה להודיע מה שקבלתי מרבותי, הלא המה אדמו״ד הגה״ק בעל ״ייטב לב״ מסיגעט ומבנו ממלא מקומו בעל ״קדושת יו״ט״ זצוק״ל, והם לא באו להעמיס על החוטא וכר ואת זה אשר הראה לי מו״ר הק׳ בעל ״קדושת יו״ט״ בספר ״ליקוטי עצות״ להקדוש מוהר״ן זצ״ל ת״ל: תיקון גדול למקרה לילה ח״ו לומר עשרה קפיטיל תהלים באותו היום, ואלו הן: ט״ז, ל״ב, מ״א, מ״ב, נ״ט, ע״ז, צ׳, ק״ה, קל״ז, ק״ג וכר וכר עד כאן לשון ספר ״גר דוד״, עי״ש כל דבריו, מועתק בהקדמת התיקון הכללי.

מג. ירושלים תש״ז, ע״י ר׳ שמואל הורוויץ נ״י.

מד. גרמניה תש״ז, בסוף ספר ״משיבת נפש״.

מה. ירושלים תש״ז.

מו. ירושלים תשי״ג.

מז. בני־ברק תשט״ו, ע״י ר׳ יעקב עזריאל אורלנציק נ״י ור׳ משה צוקר נ״י, עם פירוש הר״י ברייטער זצ״ל וכר.

מח. ניו־יורק תשט״ו, ע״י ר׳ יעקב דב הלוי נ״י.

מט. ירושלים תשי״ח, ע״י ר׳ אלעזר וויצהנדלר נ״י.

נ. ירושלים, ע״י ר׳ אברהם שלמה ראנין נ״י, פורמט קטן.

נא. בני־ברק תשכ״ב, ע״י ר׳ ארי׳ בורנשטיין נ״י עם פירוש הר״י ברייטער זצ״ל וכו׳.

נב. ניו־יורק תשכ״ה, ע״י ר׳ אליעזר שלמה שיק נ״י.

נג. ניו־יורק תשכ״ה, ע״י חסידי ברסלב.

נד. ניו־יורק תשכ״ז, ע״י ר׳ צבי אריה רוזנפעלד נ״י ור׳ ארי׳ לייב בערגער נ״י.

ספר ״שבחי הר״ן - ״מסעות הים״

תוכן הספר: בו יסופר מעט מזעיר קדושת רבינו הקדוש והנורא זצ״ל, חסידותו ופרישותו והנהגותיו הקדושות בעבודת הי. ועיין שם בהקדמת הספר, שכתב כי לא כתב שם את המופתים הנוראים שראה מאדמו״ר, ״כי אין אנו עוסקים לספר בשבחיו הקדושים כי אם מה שנוגע ליראת ה׳ וכר, ע״כ. ועיין ב״כוכבי אור״ חלק אנשי מוהר״ן דף ל״ט (דפו״י) ת״ל: והנה אדמו״ר ז״ל בגודל ועוצם מתיקות דבריו הנעימים לחזק ולעורר ולהחיות ולהשיב כל הנפשות הנפולות, אם היה גם מותר במופתים היתד. מתבטלת הבחירה לגמרי. ובאמת מחמת זה היה אסור במופתים, וגם כשעשה איזה דבר מופת ביקש אח״כ מהש״י שישתכח הדבר (כמובא ב״שיחות הר״ן״ אות קפ״ו) ולולא דמסתפינא הייתי אומר שזה בעצמו שנתן הש״י בלב מוהרנ״ת זצ״ל לבלי לבאר סיפורי מופתיו הק׳ מחמת כי לא באלה תהלתו. זה בעצמו הוא מחמת שפעלו דברי תפלתו הנ״ל של אדמו״ר זצ״ל, שיתן הש״י כן בלבו כנ״ל, כדי

שישתכחו מהלב וכו' וכר, עי"ש ובהג"ה די.
פרק בפני עצמו בספר הוא סדר נסיעתו הקדושה, במסירות נפש עצומה וגדולה לארי"י.
פרק זה נדפס כמה פעמים בפני עצמו וכונה בשם "מסעות הים".
הספר נכתב ע"י מוהרנ"ת זצ"ל.
א. נדפס לראשונה בשנת תקע"ו באוסטרהא וצורף בסוף ספר "המעשיות", וכן צורף לספר "המעשיות" משנת תר"י.
ב. בשנת תר"י נדפס בווארשא ומכונה בשם "מסעות הים".
ג. בשנת תר"ל נדפס בלעמבערג. בסוף הספר כתוב בזה"ל: ובדרך כלל אומר אני שהי' רבינו הקדוש זצ"ל כמלאך א', לא נהנה מן העוה"ז אפילו כאצבע קטנה, ורוב ימיו עברו עליו בסיגופים ותעניות. זכה וזיכה את הרבים ועשה מופתים גדולים ונוראים אשר אין לשער ואין להעריך, ואף קודם הסתלקותו, הבטיח שכל מי שיבוא על קברו ויאמר שם העשרה קפיטיל תהלים הנרשמים בליקוטי מוהר"ן סי' ר"ה, היינו בכוונה יתירה, אז יתאמץ וישתדל הוא בעולמות עליונים להושיעו ולעוזרו, זי"ע ועכי"א, ע"כ.
ד. שנת תרל"ט נדפס בווארשא, ומכונה בשם "מסעות הים".
ה. שנת תר"ס נדפס שוב בווארשא.
ו. בשנת תרס"א נדפס בלעמבערג ע"י הר"ר אפרים רמרז והר"ר ישראל היילפערין זי"ל.
ז. בשנת תרס"ט נדפס שוב בלעמבערג.
ח. בשנת תער"ב נדפס עוד הפעם בלעמבערג.
ט. בשנת תרפ"ב נדפס בווארשא ע"י הר"ר אהרן לייב ציגלמאן זי"ל.
י. בשנת תרפ"ז נדפס עוד הפעם בווארשא ע"י הר"ר אהרן לייב ציגלמאן זי"ל.
יא. בשנת תרצ"ו נדפס פעם נוספת בווארשא ע"י הר"ר אהרן לייב ציגלמאן זי"ל.
יב. בשנת תרצ"ו נדפס בירושלים ע"י הר"ר משה גרומן נ"י.
יג. בשנת תש"ז נדפס בגרמניה ע"י הר"ר דב יואל ב"ר פנחס נתן ערליך.
יד. נדפס עוד פעם בירושלים.
טו. בשנת תשכ"א נדפס בירושלים ע"י חסידי ברסלב.
טז. הספר יצא לאור גם בתירגום באידיש.

ספר "שיחות הר"ן", "מגיד שיחות", "מעגלי צדק"

א. תוכן הספר: שיחין עלאין קדישין אשר שח אדמו"ר הננמ"ח זיע"א. השיחות הם הדרכות והנהגות, אשר בהם התווה אדמו"ר נ"ע את הדרך והמסילה העולה בית א־ל.
בשנת תקע"ו כשהדפיס מוהרנ"ת את "ספר המעשיות", צירף בסוף הספר את שיחותיו הקדושות. הם מכונים שם בשם "ליקוטי מוהר"ן".

בהדפסה זו נכללים גם ההשמטות על ספר ״ליקוטי מוהר״ך אשר נכללו אח״כ בספר ״ליקוטי מוהר״ן״ שיצא לאור בשנת תקפ״א. אך כמה השמטות השייכים לספר ליקו״מ נשארו עד היום בספר ״השיחות״.
בהוצאה ראשונה לא נרשמו ונדפסו כל השיחות. נדפס רק עד סי׳ קי״א.
ב. בשנת תר״ו נדפסו חלק מהשיחות בסלאוויטא והם מכונים בשם ״מעגלי צדק״.
ג. בספרי התולדות ציינו עוד שלושה הוצאות אשר הספר מכונה בשם ״מעגלי צדק״. א. הנדפס ביוזאפף בשנת תר״ו. ב. הנדפס בווארשא בשנת תר״י. ג. הנדפס בזאלקווא בשנת תר״י. אך ג׳ הוצאות אלו לא היו בפני.
ד. בשנת תר״י בערד, נדפס מחדש וצורף בסוף ״ספר המעשיות״ (חסר מקום וזמן הדפוס), ומכונה בשם ״מגיד שיחות״.
ה. בשנת תר״ך נדפס בקינסברג בשם ״מגיד שיחות״.
ו. בשנת תרל״ד נדפס בלעמבערג ע״י הגה״ק החסיד הרב מטשעהרין זצ״ל.
ז. בשנת תרל״ט נדפס בווארשא בשם ״מעגלי צדק״.
ח. בשנת תד״ס נדפס בווארשא בשם ״מגיד שיחות״.
ט. בשנת תרס״א נדפס בלעמבערג ע״י הר״ר אפרים רמרז והר״ר ישראל היילפערין זי״ל.
י. בשנת תרס״ט נדפס בלעמבערג.
יא. בשנת תער״ב נדפס בלעמבערג.
יב. בשנת תרפ״ב נדפס בווארשא ע״י הר״ר אהרן לייב ציגלמאן זי״ל.
יג. בשנת תרפ״ז נדפס בווארשא ע״י הר״ר אהרן לייב ציגלמאן זי״ל.
יד. בשנת תרצ״ו נדפס בווארשא ע״י הר״ר אהרן לייב ציגלמאן זי״ל.
בהוצאה זו סידר את הספר ע״פ ענינים ושיחות. עניני ״אמונה״, ״בטחון״, ״גאולה״, וכר, כל מערכה במדור בפני עצמו.
טו. בשנת תש״ז נדפס בגרמניה ע״י הר״ר דב יואל ב״ר פנחס נתן ערליך.
טז. נדפס עוד פעם בירושלים ע״י חסידי ברסלב.
יז. בשנת תשכ״א נדפס בירושלים ע״י חסידי ברסלב.
יח. בשנת תשכ״ו נדפס בניו־יורק ע״י ר׳ אליעזר שלמה שיק נ״י.

ספר ״חיי מוהר״ן״ ״שבחי מוהר״ן״

הספר מחולק לב׳ חלקים. ח״א ״חיי מוהר״ן״. ח״ב ״שבחי מוהר״ן״.
חלק א׳: בו מבואר השתלשלות וסדר אמירת התורות והמעשיות שגילה אדמו״ר הננמ״ח, בצירוף מעשיות אשר נשמע מאדמו״ר זצ״ל. גם מסופר בו פרקי דברים מיום היוולדו עד שהאיר העולם באור תורתו וקדושתו וסדר נסיעותיו הקדושות.
חלק ב׳: בו מסופר מעוצם יגיעתו במסירות נפש, בעבודת ה׳, בצירוף לקט משיחותיו והדרכות קדושות ויקרות, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.

את הספר כתב מוהרנ״ת זצ״ל, אחרי שכתב מקודם ספר ״השיחות״. ועיין בהקדמתו וז״ל: ...זה ימים אשר שמתי אל לבי בזה לכתוב ולרשום כל שיחה ודיבור וענין וסיפור שיעלה על זכרוני. והן הן הדברים הנכתבים בספר הזה וקראתי שם החיבור הזה בשם ״חיי מוהר״ ן״, מחמת שרובו מספר מחייו הקדושים מאשר עבר עליו בימי חייו הקדושים והחיים אשר חי בעולם, כי הוא היה איש חי באמת אשר לא היה דוגמתו והוא חי תמיד חיים אמתיים, ובכל פעם חי חיים חדשים וכוי, עי״ש. בהקדמת ספר ״אמונת עתיד״, מביא ששאלו את מוהרנ״ת זצ״ל על מה ולמה כינה את הספר בשם ״חיי מוהר״ן״. וז״ל: ...נודע בין אנ״ש מה שדיבר פ״א מורינו הרב הקדוש ר׳ נתן זצוק״ל אודות אשר על הספר ״חיי מוהר״ד אשר בו מספר מחייו הקדושים של אדמו״ר הק׳ מוהר״ן זצוק״ל, יחס השם חיים ועל הספר ״ימי מוהרנ״ת״, אשר בו מספר מהעתים אשר עברו עליו בעצמו יחס השם ימים. ואמר מורינו מוהרג״ת זצ״ל על זה כי אדמו״ר הקדוש זכה באמת לחיות בכל פעם חיים חדשים בהשגות נוראות ונפלאות של התורה הק׳ אשר הם עיקר החיים, כמ״ש כי הוא חייך. וכאשר פ״א התפאר בעצמו ואמר אני חייתי היום חיים שלא חייתי עדיין מעולם חיים כאלה. ועל כן לסיפורי חייו הקדושים נאה להם באמת ליחס השם חיים. אבל אנכי אשר אין לי לינק ולשאוב שפע ולקבל חיות כ״א ע״י אדמו״ר הק׳ אשר הוא חיי ואורך ימי המשפיע עלי בכל עת חכמה בינה ודעת, ורק על ידו זכיתי בכוחו הגדול לשמור ולקדש ימי לחיות ימים טובים וקדושים בעבודתו יתי ע״כ השם ימים נאה ליחס על ספרי אשר אספר בו מהעתים אשר עברו עלי וכר, ע״כ.

כנראה שאת הספר כתב אחרי שנת תקפ״ד שמאז הוכבדה מלאכת ההדפסה על מוהרנ״ת (עיין לקמן במערכת ״ליקוטי הלכות״) אשר ע״כ לא הדפיסו מוהרנ״ת זצ״ל, והספר נשאר למשמרת אצל אנ״ש תלמידיו.

א. נדפס לראשונה בשנת תרל״ד בלעמבערג ע״י הגה״ק החסיד הרב נחמן אבד״ק טשעהרין, בתוספת הארותיו בכמה ענינים.

ב. בשנת תרע״ג נדפס שנית בפראמפאל ע״י הר״ר יהודה לייב רוזנפלד ז״ל, בתוספת השמטות.

ג. בשנת תרפ״א נדפס פעם שלישית בלובלין ע״י הר״ר יהודה לייב רוזנפלד ז״ל.

ד. בשנת תרפ״ח נדפס פעם רביעית בווארשא ע״י הר״ר אהרן לייב ציגלמאן ז״ל.

ה. בשנת תש״ז נדפס פעם חמישית בירושלים ע״י חסידי ברסלב.

ו. בשנת תשכ״א נדפס פעם שישית ע״י הרה״ח ר׳ אליהו חיים תזין נ״י והרב צבי אריי רוזנפלד נ״י.

כמה מאמרים מאדמו״ר הננמ״ח, אשר לא נדפסו בספר הקדוש ״ליקוטי מוהר״ן״, ובאו דבריו בספר ״חיי מוהר״ן״ כת״י מוהרנ״ת זצ״ל, בתוספת מאמרים אשר כבר נדפסו, אך בכת״י הם בשינוי לשון. בסוף הספר חידו״ת מהגה״ח ר׳ אברהם בר״נ מטולטשין זצ״ל, אשר נכתבו ע״י הרה״ח המקובל הר״ר שלמה וועקסלער זצ״ל. יצא לאור בשנת תרצ״ד ע״י הרה״ח ר׳ שמואל הורוויץ, ירושלים. תורות אדמו״ר נדפסו אח״כ כמה פעמים בסוף ספר ליקו״מ.

ספר ״מגילת סתרים״

אחד מהספרים והקונטרסים שלא נדפסו ונתגלו הוא קונטרס ״מגילת סתרים״, אשר בו הודיע רבינו הק׳ עתידות כל סדר ההשתלשלות וביאת משיח צדקינו ואופן כבישתו כל העולם והחזרת תיקון המלכות לשרשה. חלק מהספר נכתב בשנת תקס״ו והמשכו בשנת תקס״ט. ואעתיק כאן כמה דברים מהספר ״ימי מוהרנ״ת״ בנידון זה:
שנת תקס״ו לפ״ק, יום א׳ ה׳ מנחם־אב, שמענו מפיו כל סדר ביאת הגואל צדק ב״ב, ואמר שכבר היה מוכן שיבוא באיזה שנים, וידע באיזה שנה ובאיזה חודש ובאיזה יום יבוא וכר.
עוד שם, ביום א׳ הסמוך נסע מפה על האקריינא והיינו מלוין אותו עד שיצא מלאדיזן, ושם כשיצא מלאדיזן ישבנו על העגלה שלו, ואז בדרך הנסיעה גילה לנו סוד הנכתב כאן, דברים אשר לא נשמעו מעולם וכו׳ (היינו כל סדר ביאת הגו״צ הנ״ל. ונכתב שם הענין ברמיזא בעלמא ובדרך נוטריקון ור״ת ומזהיר מאד שלא להעתיק זה הקונטרס הנקרא ״מגילת סתרים״ ומכ״ש שלא להדפיסו, אע״פ שנכתב ברמיזה גם זה חלילה לגלות וכוי) ., והרבה נשכח מיד ולא נכתב, כי סיפור ענין זה שהה בערך שתי שעות וציווה שלא לדבר מזה, ולכתוב ברמז ותיכף נשכח הרוב, כי לא נכתב מיד וכוי.
עוד שם: יום ו׳ עש״ק ח׳ מנ״א שנת תקס״ט, פה ברסלב וכו׳ וסיים שם וכו׳ ע״כ.
(ואחר הסתלקותו הק׳ של הר״ר נתן זצ״ל, נאבדו הכתבים הק׳ של ״מגילת סתרים״ הנ״ל ועדיין לא נודע מקומם איו וחבל על דאבדין וכוי) ע״כ בימי מוהרנ״ת.
והנה ידוע בין אנ״ש כי הגה״ח ר׳ אברהם בר״נ מטולטשין זצ״ל בעמ״ח ספר ״ביאור הליקוטים״, ידע את הנכתב ב״מגילת סתרים״. ואפשר שמצאו אח״כ את הכתבים או שנמצאו עוד בימי ר״נ מטולטשין זצ״ל והוא מסרם לבנו. וכן הרה״ח ר׳ אלטער מטעפליק זצ״ל, חתן הר״ר נחמן מטולטשין זצ״ל וגיסו של ר׳ אברהם זצ״ל היו לו גם הכתבים, והעתיקם בכרך מיוחד יחד עם שאר ההשמטות מספר ״חיי מוהר״ן״ ושאר הספרים היכן שנשמט דבר וחצי דבר. ת״ל שם: העתקה מקונטרס הנקרא ״מגילת סתרים״, מכתיבת ידי מוהרנ״ת זצוק״ל אות באות, אשר מוהרנ״ת הק׳ שמע מפי אדמו״ר י,ק׳ הננמ״ח כל סדר ביאת הגו״צ שיבוא ב״א. והעתקתי העתקה הזאת מכרך א׳ מספר ״חיי מוהר״ן״ אשר היי אצל ר׳ נפתלי ז״ל ובכרך היה כתיבת

ידי מוהרנ״ת זצ״ל, ע״כ.
ואם אמנם הקונטרס ״נעילת סתרים״ נכתב בר״פ כנ״ל, מ״מ בהעתקת הר״ר אלטער מפוענח הרבה ר״ת והקונטרס הוא בר״ת ומעל הר״ת כתוב בכתב יושר: אפשר שכן העתיק הר״ר אלטער או שהפיענוח הוא מדיליה מה ששמע בע״פ.
ואעתיק כאן איזה שורה אחת שתים אשר על זה לא חל אזהרת אדמו״ר זצ״ל וז״ל שם: אשרי מי שיתחזק באמונה ותורה כימים אלו וכו׳ עוד שם: כלל הדבר אע״פ שעבר מה שעבר מהגלות קרוב לאלפיים שנה ואנו מצפים בכל יום שיבוא, אעפי״כ אם יתמהמה חכה לו בא יבא לא יאחר אע״פ שכלו כל הקיצין בא יבא בוודאי, ויהיה יפה ונאה מאד, אשרי הזוכה לזה שיתחזק באמונה אז, ע״כ.
עוד שם מדברי הגר״א בר״נ מטולשין זצ״ל.
ענין משיח בן יוסף, ואמר כי על משיח בן דוד יעבור מה שיעבור, ע״כ הוא צריך זכות מן הצדיקים שמתו. ומשיח בן יוסף ימות מקודם. ורבעו זצ״ל אמר וכו׳ כי הוא היה נקי בשמירת הברית בתכלית השלימות — אמר רבעו זצ״ל וכר, עד שאחר זמן עלה למדריגות גבוהות וראה היכן הפגם מגיע, ורצה לבטל זאת לגמרי, אלא שאין יכולים לשנות הטבע וכו׳ בחי׳ יוסף שמירת הברית וכו׳ ומשיח וכו׳ ויגלה האמת בעולם אמן ב״ב, ע״כ.

ספר ״הנשרף״

הספר הכיל ד׳ חלקים, כנזכר בחיי״מ מערכת ״נסיעתו ללעמברג״ סי׳ ח׳.
בנוגע לספר זה אין אתנו יודע מה, אך אמרתי בזה להעתיק מספר ״חיי מוהר״ן״ וי״מי מוהרנ״ת״ אשר ידבר מזה:
בשנת תקס״ו באתי אליו זצ״ל ואז היה פעם ראשונה שזכיתי שהראה לי ספרו הנורא שנשרף אחר־כן, וקרא עמי כמה פרקים שם ונבהלתי מאוד, אע״פ שלא הבנתי כלל.
באותו החורף זכיתי לכתוב לפניו הספר ״הנשרף״.
עוד שם: בא אלי המשרת של דבינו זצ״ל וכו׳ ואמר לי שרבינו זצ״ל ציוה שתיכף אבוא אליו וכו׳ ותיכף רצתי ובאתי אליו ומצאתיו בחדרו. ותיכף אמר לי שב וישבתי לפניו והוציא הספר שלו שהתחלתי להעתיקו מזמן רב ולא נגמר כמבואר לעיל. ואני כבר הייתי מצפה כמה וכמה פעמים מתי אזכה לגמור העתקת זה הספר הנורא הנעלם מעין כל וכו׳ ואז באותו היום נתגלגלו רחמי הש״י שזכיתי לגומרו. וישבתי אני לפניו כמה שעות והוא קרא מלה במלה ואני כתבתי על הספר בדיו עד שגמרתי. אח״כ יצאתי מלפניו, וכמעט לא ידעתי בין יום ללילה, אעפ״י שלא ידעתי כלל מה שכתבתי, אעפ״כ מעט דמעט שהתנוצץ בדעתי איזה הארה בעלמא מרחוק מגדולות נפלאות נראות הספר הזה הלהיב לבי ודעתי מאד שכמעט לא ידעתי היכן אני בעולם וכר.
אח״כ, לאחר הפסח אמר לי: זיכיתי אותך במצוה רבה שכתבת הספר

ואמר: הספר שלך כבר התחיל לעשות איזה עשיה בעולם, אך הזהיר אותי הרבה להתפלל על התינוק שלו שהוא הילד הק' שלמה אפרים ז"ל וגם להאיש שמסר בידו הספר הנ"ל ציווה והזהיר למען השם שיתפללו על התינוק הג"ל, כי ידע שהמקטרגים יקחו עצמם על התינוק הנ"ל ובעוד,"ר לא הועילו תפילותינו וכו' וכר.
הספר הנ"ל מסרו לב' אנשים מאנ"ש [א"ה שמעתי מאנ"ש שהב' אנשים ששלח אדמו"ר זצ"ל, הם תלמידיו הקדושים הר"ר יודיל ז"ל והר"ר שמואל אייזיק ז"ל מדאשיב ויש בענין זה כמה מעשיות וסיפורים אשד קרה אתם] וצוד. עליהם לנסוע בעיירות ולומר בכל עיר ועיר מעט מזה הספר, והשביע אותם שלא יגלו הדבר לשום אדם.
על הספר הנ"ל אמר אדמו"ר הננמ"ח זיע"א שאין מי שידע ויבין בו דבר, כ"א צדיק גדול חד בדרא וגם שיהיה חכם בקי בכל הז' חכמות.
בשנת תקס"ח היה אדמו"ר בלעמבערג, ביחד עם משמשו בקודש החסיד ר' שמעון מקרימנטשאק זצ"ל [מנו"כ בצפת"ו על יד קבר האריז"ל] אדמו"ר היה מסוגר בחדר מיוחד ובכה הרבה מאד. אדמו"ר קרא לר"ש, ור"ש נכנס אליו. הוא מסתכל בפני אדמו"ר ורואה את עיניו השופכות דמעות חמות היורדות על לחייו. אדמו"ר נאנח ואומר לו: "אין לי עם מי להתיעץ".
הוא מציע נבכי מחשבותיו לפניו ומספר לו: יש לי ספר בבית [בברסלב] עבור הספר הזה אבדתי אשתי ובניי, מסרתי נפשי עבור הספר הזה. עכשיו אני רואה שאני מוכרח לילך מן העולם עבור זה הספר. אם אשרוף את הספר אוכל לחיות עוד פרק זמן, מה עלי לעשות י השיב ר"ש: בוודאי אם יש איזה סברא שחייכם תלויים בזה בוודאי טוב יותר לשרוף את הספר, כדי שתשארו בחיים. השיב לו רבינו אבל אעפ"כ צר לי מאד לשרפו, כי אין אתה יודע גודל יקרת קדושתו של זה הספר. ואנכי אבדתי אשתי ובניי וכמה יסורים עצומים שהי' לי בשביל זה. אדמו"ר פורץ בבכי. אינו יודע להחליט ברגעים גורליים אלו. ר"ש משתדל לשכנע את אדמו"ר שאין עצה אחרת אלא לשרוף את הספר. אדמו"ר מוסר בידו מפתח של הארון אשר שם מונה הספר. ר"ש נוסע לברסלב. על אם הדרך תוקף אותו חליו, הוא נופל על ערש דוי. אינו יכול לרדת מהמטה ולהמשיך בנסיעתו. ר"ש הבין תיכף שזה מעשה בע"ד. הוא מצווה שיקחו אותו ויטילו אותו לעגלה, וכך בתוקף חליו הוא נוסע. רצונו רק שיכנס לשערי העיר ברסלב כל עוד נפשו בו, ושם יצווה על אנ"ש מה לעשות. בהגיעו לברסלב הוא מרגיש שהוקל הליו והוא מבריא מיד. ר"ש עושה כאשר ציווה עליו אדמו"ר ושורף את הספר. אדמו"ר חי מאז עוד קרוב לשלוש שנים.

ספר "הגנוז"

עוד ספר חיבר אדמו"ר המכונה בשם ספר "הגנוז". ואמר אדמו"ר שהספר הזה קדושתו גבוהה מספר "הנשרף" והוא בחי' "רזין דרזין" ואמר שאפילו גופו סילק כשכתבו. ואותו הספר לא שזפתו עין.

ספר "הגנוז" נתחבר בשנת תקס"ו, היינו ה' שנים קודם הסתלקותו. ועתה עמוד והתבונן לאיזה דרגה הגיע אח"כ, כי מעולם לא עמד על מדריגה אחת עד היום שנסתלק וממש בכל שעה השיג חדשות לפי מדרגתו הנוראה מאד. והבן מאוד מאוד, כי מעלת גדולת ספר הגנוז לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכר. עי"ש ("חיי מוהר"ן", "נסיעתו ללעמבערג" סי' ה') .

"כתבי אדמו"ר הננמ"ח זיע"א"

כמה ספרים חיבר אדמו"ר הננמ"ח, אשר לא נתגלו בעולם ואשר ציווה לשורפם תיכף אחר הסתלקותו, כנזכר ב"ימי מוהרנ"ת" דף מ' ע"ב, מ"ד ע"א, עי"ש וז"ל: ...ולקח המפתח של הקאמאדע ונתן להם לתלמידיו להר"ר שמעון ולהר"ר נפתלי, וציווה עליהם שתיכף שיסתלק, בעודו יהיה. מונח על הארץ, יקחו כל הכתבים שנמצאים שם בהקאמאדע וישרפו כולם. והזהירם לקיים דבריו. והם לקחו המפתח ועמדו בבהלה רועדים וזוחלים ומצטערים הרבה כשמעם כל זה וכר וכר. בתוך רעש הבביד. נזדרז ר' שמעון מיד ולקח המפתח ופתח הקאמאדע והוציא משם כל הכתבים שלא נמסרו לנו בחייו והיו "כמה ספרים" וקונטרסים מפוזרים ולקחם כולם והלך לחדר אחר שהיה שם תנור כדי לשורפם כאשר ציווה עליו. והלכתי ג"כ עמו במר נפש בבכיה כדי לזכות לשאוב עכ"פ מהעשן הקדוש של תורתו הנוראה שלא זכו הדור להנות מהם. אוי לנו מה שאבדנו בעוה"ר. ואחר שהשליכם אל התנור חזרתי ובאתי אליו ז"ל, ע"כ.

"מעשה מבטחון"

סיפור מגודל מעלת הבטחון.

בתחילת המעשה כתוב: "סיפרה אדמו"ר הקדוש אור הגנוז והצפון הר"ר נחמן זצוק"ל מברסלב, ליל ד' אלול תקס"ו לפ"ק". אחרי החיפוש לא מצאתי מהיכן העתיקו מעשה זה. שאלתי כמה מאנ"ש ולא מצאתי מענה. אך מהחסיד ר' בן ציון (אפטער) נ"י שמעתי שהספר הובא לאומאן ע"י הרה"ח ר' ישראל היילפערין זצ"ל. אפשר שהסיפור היה ידוע לאנ"ש בקבלה, או שהיה רשום בכת"י. לפלא שמוהרנ"ת לא מזכיר את דבר הסיפור.

לפי מה שראיתי נדפס לראשונה בירושלים ת"ו ע"י ר' צבי דוב ב"ר א"ב ז"ל מבארדיטשוב בערך בשנת תרס"ה.

בשנת תרפ"ט יצא לאור בפיעטרקוב.

בשנת ת"ש יצא לאור בירושלים ת"ו.
בשנת תשט"ו יצא לאור בניו־יורק, ע"י ר' יעקב דב הלוי נ"י.

סיום

הנני בזה גם לציין כי בדעת אדמו"ר הנמ"ח נ"ע היה לחבר ספר "שולחן ערוך", כנזכר ב"יחיי מוהר"ן" ח"ב מערכת "מעלת תורתו וספריו הקדושים" סי' ד' וז"ל: ...היה לו חשק כמה פעמים לעשות הלכות פסוקות על השו"ע לבאר כל דין ודין בהלכה פסוקה או להציג הלכה כדברי מי מהפוסקים אצל כל דין ודין וכו', עיין שם.